

ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

В умовах підготовки до чергових виборів Президента України актуалізуються питання про сутність та особливості загальнонаціонального політичного лідерства. За цих обставин осмислюється та переосмислюється роль глави держави в даній моделі політичної системи та розробляються ідеї, спрямовані на оптимізацію державного управління. Інтерес викликають порівняльні характеристики президентської діяльності конкретних осіб в умовах суверенної української держави, які дозволять зробити правильний вибір під час народного волевиявлення.

Мета статті – розкрити сутнісні риси загальнонаціонального політичного лідерства в парламентсько-президентській республіці та здійснити компаративний аналіз діяльності Президентів суверенної України.

Зв'язок лідерства з проблемами політичної влади тісний і неопосередкований, оскільки за своєю суттю і формою політичне лідерство є проявом влади і владних відносин. Механізм реалізації політичної влади не може діяти без головної дійової особи - політичного лідера, який посідає центральне місце у владних відносинах, перебуває на «вершині», змушуючи інших робити те, чого вони не робили б за його відсутності. Політичне лідерство – це процес взаємодії між людьми, в ході якого наділені реальною владою авторитетні люди здійснюють легітимний вплив на суспільство, котре добровільно віддає їм частину своїх політико-владних повноважень і прав [4].

Для масового українця сприйняття змін, що відбулися чи відбуваються, визначається результатами правління президентів Л. Кравчука, В. Ющенка та ін. Тому порівняємо періоди правління українських президентів та виділимо їх основні «плюси» та «мінуси».

Л. Кравчук – перший Президент України після здобуття нею незалежності в 1991–1994 рр. Він також був Головою Верховної Ради України в 1990–1991 рр. та народним депутатом України у 1990–1991 та 1994–2006 рр. У чому ж основні досягнення Леоніда Макаровича? Перш за все в тому, що він виграв перші в історії незалежної України президентські вибори. За президентства Л. Кравчука були сформовані основні державні інститути незалежної України. Україна була визнана міжнародним співтовариством. Були розпочаті ринкові реформи і з'явилося приватне підприємництво. Щодо ж до «мінусів», то Л. Кравчук не зміг провести глибокі ринкові реформи. Неконтрольований розпад радянської економічної системи, яка і раніше була неефективною, обернувся різким спадом виробництва, дефіцитом держбюджету та гіперінфляцією. Через економічні проблеми купівельна спроможність населення впала і пахтарі вийшли на масові страйки, що врешті-решт стало однією із причин дострокових президентських виборів. Л. Кравчук не домогся також прийняття нової Конституції України, яка б стала основою правової системи молодшої держави.

В. Ющенко – український політичний діяч, голова партії «Наша Україна», третій президент України (2005–2010), лідер Помаранчевої революції. Його досягнення, зокрема, полягають у сприянні процесу відновлення історичної пам'яті українців. Зокрема, за президентства Ющенка голодомор 1932–1933 років було визнано геноцидом українського народу. Він ініціював відкриття Музею Пам'яті героїв Крут, присвоїв провіднику ОУН Степану Бандері звання Героя України. Цей Президент зменшив тривалість служби в армії до одного року замість двох. Велими негативним в період президентської каденції Ющенка став його конфлікт із прем'єр-міністром України Ю. Тимошенко, одним із наслідком якого стала політична криза та розпад демократичної коаліції у 2008 році, що, у свою чергу, призвело до розпуску парламенту та призначення дострокових виборів. За президентства Ющенка істотно погіршилися відносини України з Росією, зокрема, розпочалася так звана «газова війна». До президентських виборів 2010 року Ющенко втратив підтримку електорату і здобув на них лише 5,45% голосів. Це дозволило прийти до влади двічі судимому В. Януковичу.

П. Порошенко – український політик, державний діяч, п'ятий Президент України (з червня 2014 року). Він Лауреат Премії України у галузі науки і техніки, заслужений економіст України, кандидат економічних наук. Найголовнішим досягненням діючого президента є те, що в умовах воєнного протистояння з Росією вдалося створити беззатягну армію. Якщо на початку конфлікту на Донбасі ситуацію рятували волонтери і добровольці, то нині волонтерські організації співпрацюють з дієздатним Міністерством оборони України, а добровольці інтегрувалися в офіційні силові структури. Президент Порошенко проводить активну зовнішню політику і домогся активної підтримки міжнародною спільнотою України у протистоянні з Росією. Євросоюз та США ввели проти Росії низку санкцій, засуджуючи анексію нею українського Криму та підтримку терористів на Донбасі. За президентства Порошенка Україна рекордно скоротила закупівлі газу у Росії. Однією з головних невдач П. Порошенка є відсутність ефективної боротьби з корупцією а також відсутність серйозного прогресу у розслідуванні резонансних злочинів, в першу чергу вбивства сотні громадян під час Революції гідності. Це свідчить про відсутність ефективних реформ у судовій сфері, що, у свою чергу, стримує розвиток економіки та надходження іноземних інвестицій. Паналізувавши діяльність українських президентів, можна простежити як змінювалося політичне лідерство з часом, які відносини були між лідерами та народом і який внесок в розвиток України було здійснено.

Під час нинішньої президентської виборчої кампанії у якості головних мотивів вибору певного кандидата виступають такі: привабливість особистості кандидата (значимий мотив для 36% виборців) та близькість ідей та пропозицій кандидата для громадян держави (теж 36%). Серед чинників, які найбільше впливають на вибір кандидата, вагомими, як показують соціологічні дослідження, є особисті якості кандидата (57%), попередня діяльність (43%) та програма і пропозиції на майбутнє (40%). Окремі ймовірні кандидати та пост глави держави (зокрема С. Вакарчук і В. Зеленський) приваблюють своїх виборців перш за все як особистості (половина електорату обох кандидатів), третина виборців вбачають у них «свіжу кров», якої так потребує нинішня влада. Щодо Зеленського є й сподівання, що він «дбатиме про таких людей, як я». Такі дані дало опитування, яке було проведене Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова в травні 2018 р.

Проаналізувавши особливості сучасного національного політичного лідерства, можна зробити висновок, що феномен політичного лідерства передбачає першість особи у політичних структурах державної влади, політичних партіях і групах

тиску. До типових рис політичного лідера відносяться: наявність професійної освіти й досвіду, інноваційність, ораторське мистецтво, висока комунікабельність, вміння сформувати команду. Політична еліта в Україні на початку державного відродження складалася в основному з колишньої номенклатури і за змістом діяльності була ідеологічною, тобто здебільшого проповідувала необхідність реформ, а не займалася їх втіленням. Після других парламентських і президентських виборів прийшла технократична еліта, яка взяла курс на жорстку фінансову стабілізацію і конституційну реформу. У суспільстві визріває нова підприємницька й адміністративна еліта, здатна по-сучасному мислити і діяти. Нині політичне лідерство в Україні все ще ґрунтується в основному на вождизмі з націонал-романтичним ухилом. Цей тип лідерства не передбачає глибоких професійних знань, а також опори на фахову команду однодумців і сучасну політичну партію. Сучасний тип лідера – професійного політика з реформістською орієнтацією – починає формуватися в середовищі підприємницької й адміністративної еліти.

Список використаної літератури.

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Конституція України. К.:2018. Ст. 70, 71
4. Політичний енциклопедичний словник. Упорядник М.П.Требін. К.: Право. 2015.
5. Розумний М.М. Проблема лідерства в українському національному проекті [Текст], Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2016. №3. с.149–155
6. Рудакевич О. М. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження (моногр.). Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 340 с.
7. Українська правда. Президенти України. / URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.pravda.com.ua/>